

שׁוֹרֵת בְּהִלְכָה לְשׁוֹלְחַן שֶׁבֶת

מֵאֵת הַרֵב מֹשֶׁה חַיִּים חֲנוּנֵנו שְׁלִיט״א

ג'ליון מס' 134

דִּין מְלָאכָה שֶׁהִתְחִילָה מֵעֶרֶב שֶׁבֶת וְנִגְמְרָה מֵאֵלֶּיָהּ בִּשְׁבֶת שְׁבִיתַת כָּלִים וּמְלָאכֹת הַנִּעְשׂוֹת מֵאֵלֶּיָהּ

במסכת שבת (יו ע"ב) נחלקו בית שמאי ובית הלל בעניין עשיית מלאכה בערב שבת כאשר היא נגמרת מאליה בשבת. לשיטת בית שמאי, אסור להתחיל במלאכה בערב שבת אלא אם כן יכול לגומרה מבעוד יום, ואילו לדעת בית הלל הדבר מותר, שכן המלאכה מסתיימת מאליה בשבת.

בדעת בית שמאי נחלקו האמוראים: לדעת רבה טעם האיסור הוא גזירה שמא יבוא האדם לסייע למלאכה בשבת עצמה, ואילו לדעת רב יוסף הטעם הוא לפי שאדם מצווה על שביתת כליו בשבת. בהמשך הגמרא מובאת שיטת רב אושעיא, המבארת כי לדעת בית הלל אין איסור שביתת כלים בשבת כלל, לא בכלים העושים מעשה ולא בכלים שנעשית בהם מלאכה מאליה (כמו קדירה או מצודה).¹

להלכה, פסקו רוב הראשונים והאחרונים כדעת רב אושעיא בביאור שיטת בית הלל, שאין אדם מצווה על שביתת כליו בשבת. על כן, מותר להתחיל במלאכה בערב שבת סמוך לחשיכה, אף על פי שהמלאכה אינה יכולה להסתיים מבעוד יום אלא נמשכת מאליה בשבת עצמה. מפני שאין אדם מצווה על שביתת כליו בשבת, וכן לא גזרו חכמים שמא יבוא האדם לתקן או להשלים את המלאכה בעיצומו של יום השבת.²

למרות היתר, קבעו חכמים מספר סייגים בהם חששו מעשיית מלאכה מאליה בשבת: אמירה לגוי: החמירו חכמים שלא לומר לגוי בערב שבת לעשות מלאכה בשבת, כדי שלא יבואו לזלזל בקדושת היום ויבואו לעשות בעצמם,³ או משום שיש שליחות לגוי לחומרה, שנחשב הגוי כשלוחו לעשיית המלאכה ביום השבת.⁴

וכן במלאכות מסוימות (כגון שהיית תבשיל על האש), אסרו חכמים להתחיל בהן סמוך לשבת מחשש שמא האדם ישכח ויבצע פעולה בדיים בשבת עצמה כדי לסייע לגמר המלאכה,⁵ וכן בעוד כמה דברים אסרו חכמים להתחיל עשייתם סמוך לכניסת השבת, וכמו שיבואר להלן.⁶

מזיקים לפשתן. לכן, האדם ייזהר שלא לפתוח את התנור, ואין צורך בטיוח פי התנור בטיט.¹³

האם מותר לתת סמוך לכניסת השבת צמר לתוך קדרה רותחת העומדת על גבי האש, או כזו שהוסרה מן האש, במטרה שהצמר יקלוט את הצבע במהלך השבת?

חכמים התירו לתת צמר לתוך קדרה רותחת סמוך לשבת כדי שיקלוט את הצבע, אך התנו זאת בשני תנאים: האחד, שהקדרה אינה מונחת על גבי האש. והשני, שיטוח את פי הקדרה בטיט באופן שאי אפשר לפותחה אלא אם כן יסתור את הטיט.

הטעם לכך שאסור להניח את הקדרה כשהיא על האש הוא החשש שמא יחתה בגחלים בשבת כדי למהר את תהליך הבישול והצביעה. ואף אם אינה על האש, אם לא טח אותה בטיט אסור הדבר, שמא יפתח את הקדרה ויערב את התערובת בכף (הגסה). פעולת ההגסה בקדרה אסורה מהתורה משום מלאכת מבשל, ואף אם הקדרה הוסרה מן האש, כל זמן שהיא רותחת המגיס בה חייב¹⁴.

יתירה מזאת, בצמר המונח בקדרה שייך איסור הגסה מהתורה בכל עת, ואפילו אם התבשל הצמר והצבע כל צורכו. זאת משום שבסממני

זאת, הפעלת מכשירים שיש בהם משום "זלזול" או רעש גדול המפריע לאווירת השבת, עשויה להיות בעייתית מצד כבוד השבת.

האם מותר לסופר סת"ם שבקיא בהכנת דיו, דקות ספורות לפני כניסת השבת, להטיל דיו וסממני צבע לתוך מים כך שהמים ייצבעו מעצמם בשבת?

מותר לתת דיו או חומרי צבע לתוך מים בערב שבת סמוך לחשיכה, אף שהצבע נבלע במים במהלך השבת. אף שפעולה זו בשבת אסורה משום מלאכת לש (עירוב חומרים),⁹ או משום מלאכת צבוע¹⁰. מכל מקום, מאחר שהתחיל בערב שבת והמלאכה נגמרת מאליה, הדבר מותר לכתחילה, שכן אין אדם מצווה על 'שביתת כליו'.¹¹

כמו כן מצויין בהלכה שמותר להניח אגודות פשתן בתוך התנור סמוך לכניסת השבת כדי שיתלבנו באש במהלך השבת. אף שפעולה זו בשבת היא מלאכת מלבן (ויש אומרים מבשל)¹², בערב שבת היא מותרת. בניגוד לצליית בשר או בישול מאכל, כאן לא חששו חכמים שמא יבוא "לחתות בגחלים" (להבעיר את האש) כמו שחששו בצליית בשר או בישול מאכל, משום שהרוח והאוויר הנכנסים בעת פתיחת התנור

רבים משתמשים ב"שעון שבת" כדי להפעיל מכשירי חשמל במהלך השבת. האם ישנה בעיה הלכתית בכך שהמלאכה (כמו הדלקת אור או מיזוג) מתחילה בפועל רק בשבת עצמה, למרות שהכנתי את השעון מערב שבת?

יש מן האחרונים שרצו לדייק, שההיתר של בית הלל נאמר דווקא כשמלאכה מתחילה בערב שבת וממשיכה מאליה בשבת. אולם, אם המלאכה מתחילה לראשונה רק בעיצומו של יום השבת על ידי הכנה מוקדמת (כגון שעון שבת), סברו שיש לאסור.⁷

אולם, רוב ככל הפוסקים דחו דברים אלו והסכימו להקל, משום שפעולה המתחילה לאחר זמן נחשבת כ"גרמא", וכיון שאין איסור 'שביתת כלים' - אין לאסור. עוד הוכיחו שמהתלמוד שלנו (בבלי) משמע שאין חילוק בזה, וכל שפעולת האדם הסתיימה מערב שבת, אין איסור בכך שהמלאכה מתחילה בשבת.⁸

חשוב לציין כי ההיתר להשתמש בשעון שבת תקף כל עוד אין בדבר משום זלזול בכבוד השבת. וכיון ששימוש בשעון עבור תאורה, מיזוג אוויר וכדומה, הפך למנהג רווח ופשוט בכל העולם - אין בו פגיעה בקדושת היום. עם

1 ידו כן נגמרת מלאכת הצבע, אבל צביעת מים שהוא עין צבע לא, ולכן ביאר שאיסורו מדין לש. 11 ש"ע סימן רנב סעיף א, משנ"ב סק"א. 12 עיין בב"ח שהביא בשם ההגהות מרדכי שבת סימן תנב בשם ריב"א, שעושים כן כדי שיתרככו מחמת האש, ואיסורו משום בישול, שהרי כל דבר המתייב בתחילה מתרכך מחמת שבת כו ע"ב מוכח שהוא משום ליבון. 13 ש"ע סימן רנב סעיף א, משנ"ב סק"ב. 14 ש"ע סימן רנב סעיף א, וסימן שיח סעיף יח, ומשנ"ב שם.

שלפי התלמוד שלנו מוכח שאף שמתחילה המלאכה בשבת מותר, ושאיך בדברי הירושלמי והרמב"ם יש לפרש כן לשיטת בית הלל שאין להם דין שביתת כלים כלל. 9 כיון שדיו לאו בר גיבול הוא כקמח ועפר, חייב על עצם נתינת הדיו והסממנים במים אף שאינו עושה מעשה לישא ממש, גמרא שבת יח ע"א. 10 רמב"ם פרק ט מהלכות שבת הלכה יד, ועיין במגיד משנה שם מה שכתב לבאר בדעת הרמב"ם שלא כתב שהוא משום מגבל, והראב"ד שם בהשגות תמה על הרמב"ם וכתב שלא שייך דין צובע אלא כאשר צובע בצבע דבר אחר, שעל

לתת מים לתוך כלי שתחת השמן לקבל ניצוצות, אסור לעשות כן גם קודם השבת, שמא יבואו לעשות כן בשבת עצמה, משנ"ב סימן רסה ס"ק טו. 7 ש"ת מחנה אפרים ח"ג או"ח סימן כב, ודייק לדבריו מהירושלמי, ומהרמב"ם ריש פ"ג מהלכות שבת, ועיין עוד ש"ת איתן אריה סימן קי-קיא. 8 תורת חיים סופר סק"ב, והאריך לתמוה על דברי אביו המחנה אפרים הג"ל, שביתת שבת ח"א סוף מלאכת זורע דף כג ע"ב, ועוד במאורי האש דף פה ע"א, ש"ת הר צבי ח"א או"ח סימן קכ, באר משה ח"ו סימן קכח אות ב, וכתבו

1 דהיינו בין בכלים שעושים מלאכה בעצמם, ובין בכלים שנעשית המלאכה בהם מאליה. 2 רמב"ם פ"ג מהלכות שבת הלכה א, ש"ע סימן רנב סעיף א, ובסימן רמו סעיף א. 3 רמב"ם פ"ו מהלכות שבת הלכה א. 4 רש"י שבת קנ"ג ע"א ד"ה מאי טעמא, ועבודה זרה כב ע"א ד"ה לא יאמר, הגהות מימוניות פ"ו מהלכות שבת אות ב. 5 וכמו שיתבאר בסימן רנ"ג. 6 וכן כל היתר זה דווקא בדבר שהכל יודעים שהוא מלאכה, ולא יטעו לעשות כן בשבת עצמה, אבל דבר שאין הכל יודעים שהוא מלאכה, כגון

הצבע שייך לעולם דין בישול, שכן דרכם להתבשל ולהשביח כל זמן שהם בחום הקדרה. יש שפירשו את חומרת האיסור בצמר גם משום מלאכת צובע, שכן דרך הצובעים להגיס בצמר ללא הרף כדי למנוע את חריכתו וכדי להבטיח שהצבע ייקלט בו בצורה מיטבית¹⁵. לאור זאת, יש לאסור את נתינת הצמר לקדרה שעל האש, או לקדרה שאינה טוחה בטיט, אפילו אם עושה כן מבעוד יום בשעה מוקדמת, באופן שצבע הצמר כבר נקלט לפני כניסת השבת. שכן גם במקרה כזה נותר החשש שמא יחתה בגחלים כשהיא על האש, או שמא יגיס בה כשהיא מגולה¹⁶.

האם מותר לפרוס מלכודות לחיות, עופות או דגים סמוך לכניסת השבת, בידיעה שהם עשויים להילכד בתוכן במהלך השבת עצמה?

חכמים התירו פריסת מצודות ומלכודות בערב שבת סמוך לחשיכה, ואין בכך חשש איסור אף על פי שהצידה מתבצעת בשבת. הטעם להיתר הוא הפעולות המלאכה נעשית מאליה בשבת ללא התערבות האדם, ומכיוון שעל פי ההלכה אין האדם מצווה על שביתת כליו, מותר לכלי לעשות מלאכה בשבת עבור בעליו¹⁷, עם זאת, יש לחלק בין הנחת המלכודת בערב שבת לבין הנחתה בשבת עצמה: המניח מצודה בשבת ועוד בשעת פריסתה נכנסה החיה לתוכה, הרי זה עובר על איסור צידה מהתורה וחייב עליה. אולם, אם נכנסה החיה למצודה רק לאחר זמן מהנחתה, האיסור הוא מדרבנן בלבד¹⁸.

האם מותר להשתתף ב"מכירה פומבית" דיגיטאלית, כאשר האדם נותן את הצעתו בערב שבת, אך המכירה נעלת והקנין חל רשמית במהלך יום השבת?

שאלה זו תלויה במחלוקת יסודית בין הפוסקים לגבי עשיית מעשה קנין בערב שבת על מנת שיחול בשבת. יש מן האחרונים שכתבו להתיר זאת לכתחילה, כשם שמותר להתחיל מלאכה מערב שבת אף על פי שהיא מסתיימת מאליה בשבת. לשיטתם, אף שהמציע יכול לחזור בו מהצעתו קודם חלות הקנין, כל עוד לא חזר בו - הקנין חל "מאליו" בשבת מכוח פעולתו המוקדמת בערב שבת¹⁹.

אולם, פוסקים רבים אוסרים זאת. לטענתם, ההיתר להתחיל מלאכה מערב שבת נאמר רק בפעולה שאינה צריכה עוד את דעת האדם כדי להסתיים (כגון פריסת מצודה). בקנין, לעומת זאת, אם יחזור בו האדם או ימות חלילה קודם השבת - יתבטל הקנין. ממילא, חלות הקנין בשבת נחשבת כאילו נעשתה באותה שעה מחמת האדם, ויש בכך איסור קנין בשבת²⁰. בנידון של מכירה פומבית ממוחשבת, דנו פוסקי זמננו האם פעולת המחשב נחשבת כמעשה האדם. יש שנטו להקל משום שמרגע מתן ההצעה האדם אינו עושה דבר, והדבר דומה למכירת מניות בערב שבת על תנאי שערכן יעלה בשבת, שמותר לכל השיטות כיוון שגוף המעשה נשלם בערב שבת והשבת היא רק זמן בירור התנאי²¹. מנגד, למחמירים כדעת רע"א, ראוי להימנע מהשתתפות במכירה כזו אם היא נעלת בשבת, אלא אם כן שילם מראש והקנין נגמר עקרונית בערב שבת.

יהודי שבבעלותו מכונות אוטומטיות למכר מזון, או מכונות כביסה המופעלות במטבעות, האם עליו לנתקן מערב שבת כדי למנוע מגויים להשתמש בהן בשבת? ומה הדין כאשר יש חשש שיהודים שאינם שומרי מצוות ישתמשו בהן?

מעיקר הדין, מותר להשאיר מכונות אוטומטיות הפועלות במטבעות במקום שבו רוב העוברים והשבים הם גויים. אין בכך איסור משום "שביתת כלים", שכן אין אנו מצווים על שביתת כלינו, וכן אין בכך איסור "מקח וממכר" בשבת כיוון שהפעולה נעשית מאליה ללא משא ומתן עם בעל הבית. אך כדי להימנע מאיסור "שכר שבת", נכון להתנות מערב שבת שאין האדם מעוניין לזכות במעות המורוחים בשבת אלא רק לאחר צאתה, וכן יש לצרף את הסברא שהתשלום כולל גם את הוצאות החשמל ובלאי המכונה, ובכך נחשב הסכר כ"שכר שבת בהבלעה" המותר²².

ובמקומות שמצויים יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות שיתכן שיקנו בשבת, כתבו האחרונים שנכון שהבעלים ידאגו מבעוד יום שלא להשאיר את המתקנים והמכונות הללו במצב הראוי לשימוש, כדי שאנשים לא ישתמשו בהם בשבת ובחג, ומכל מקום אין איסור בדבר

משום 'לפני עיוור' כיון שיש לתלות שישתמשו במכונה בערב שבת ובמוצאי שבת, ולא בשבת עצמה²³.

עם זאת, במקום שבו מצויים יהודים שעלולים להשתמש במכונות בשבת, הורו האחרונים שראוי לבעלים לדאוג מבעוד יום שהמכונות לא יהיו במצב הראוי לשימוש. אף על פי שאין בדבר איסור גמור של "לפני עיוור" (שכן ניתן לתלות שהשימוש ייעשה בחול), מכל מקום ראוי למנוע מכשול.

האם מותר לבעל עסק יהודי להפעיל אתר מכירות או מערכת הזמנות טלפונית אוטומטית במהלך השבת, כאשר הקונה מבצע את הפעולה מאליו והטיפול בהזמנה נעשה בימי החול?

הפעלת אתר מכירות בשבת מעוררת מספר חששות הלכתיים, ביניהם: איסור מקח וממכר בשבת, הנאה ממעשה שבת, שכר שבת, מראית עין וזילותא דשבתא. כמו כן, ישנו חשש למכשול של יהודים אחרים באיסורי שבת ("לפני עיוור").

בארץ ישראל: לדעת רוב ככל גדולי דורנו, על בעלי האתרים לסגור את אתריהם לפני כניסת השבת (בזמן השבת שבמקום מושב בעל האתר), באופן כזה שגולש מחלל שבת לא יוכל לבצע הזמנה במהלך השבת.

בחוץ לארץ: במקום שבו רוב הקונים הם גויים ואין הדבר מפורסם שהעסק שייך ליהודי, מותר להשאיר את האתר פתוח בשבת. מעיקר הדין מותר למערכת לקבל את ההזמנות מאליהן בשבת, ובעל העסק יטפל בהן בימי החול. עם זאת, המחמיר לסגור את האתר גם בחול כדי למנוע מכשול מיהודים, הרי זה מכבד את השבת ומקדש שם שמיים²⁴.

בנוגע לאתרים המספקים מידע בלבד (כגון שערי חליפין או תיווך) וגובים תשלום על עצם הכניסה או קבלת המידע, ישנו חשש לאיסור נטילת "שכר שבת", אפילו אם המשתמשים הם גויים. במקרה כזה, יש לנעול את האתר בשבת. אולם, אם התשלום עבור השבת נעשה ב"הבלעה" עם שאר ימי החול (כגון במנוי חודשי), יש מקום להקל, ובפרט במקום הפסד גדול²⁵.

15 משנ"ב סימן שיח ס"ק קטו, שעה"צ ס"ק קלח, ויש נפקא מינה בין טעמים אלו, במי שבישל סממנים במים בלא צמר, שלטעם שישוד האיסור משום צובע מותר שהרי אין חשש שיחרך הצמר שהרי אין בו צמר, ואין חשש שגייס כבדי שיקלט הצבע בצמר, שהרי אין צמר, אבל לטעם סממנים במים צריכים ביהול לעולם, אסור הדבר כיון שיבוא להגיס לבשל את הסממנים.

16 כן מבואר בשו"ע סימן שיח ס"ק קטו, שעה"צ ס"ק קלח, ויש נפקא מינה בין טעמים אלו, במי שבישל סממנים במים בלא צמר, שלטעם שישוד האיסור משום צובע מותר שהרי אין חשש שיחרך הצמר שהרי אין בו צמר, ואין חשש שגייס כבדי שיקלט הצבע בצמר, שהרי אין צמר, אבל לטעם סממנים במים צריכים ביהול לעולם, אסור הדבר כיון שיבוא להגיס לבשל את הסממנים.

17 כן מבואר בשו"ע סימן שיח ס"ק קטו, שעה"צ ס"ק קלח, ויש נפקא מינה בין טעמים אלו, במי שבישל סממנים במים בלא צמר, שלטעם שישוד האיסור משום צובע מותר שהרי אין חשש שיחרך הצמר שהרי אין בו צמר, ואין חשש שגייס כבדי שיקלט הצבע בצמר, שהרי אין צמר, אבל לטעם סממנים במים צריכים ביהול לעולם, אסור הדבר כיון שיבוא להגיס לבשל את הסממנים.

18 משנ"ב ס"ק יב, ובסימן שטז ס"ק יח, והחז"א או"ח סימן לו ס"ק א' כתב שגדר פריסת המצודה לא התפרש לנו, ואפשר שצריך לאחוז את המצודה בידו בשעה שהחיה ניצודת, או שהחיה הצידה מכוחו, דהיינו שיתן את המצודה על החיה הניצודת, ועיין עוד הלכה ברורה בחלק בירור ההלכה סימן רנב ס"ק ד'.

19 שו"ת מהרש"ג ח"ב סימן עב ו-ק"ז, שו"ת שו"א ומשיב (שתיטאה גי"מ ו), חזו"א דמאי סימן ט ס"ק יב, וכן דקדק הגר"ח קנייבסקי (שו"ת הלכות סימן שו ס"ב) מדברי המשנ"ב סימן שלט ס"ק כז שמותר הדבר, שכתב לגבי פדיון הבן שחל בשבת, שאין האב יכול ליתן חמשה סלעים מערב שבת על מנת שיחול הפדיון בשבת, משום שבאופן זה אין האב יכול לברך על הפדיון, ומשמע שטעם הקנין עצמו אין איסור לעשות כן.

20 רעק"א מהדו"ק סימן קנט, כתב סופר או"ח סימן מו, אבני נזר או"ח סימן נא, ובאגרות משה או"ח ח"ג סימן מד כתב שמאחר ואין ראייה

מוכרחת לא לאיסור ולא להיתר, יש להחמיר בדבר מספק, בפרט שכבר הורה הרע"א לאסור. 21 אגרות משה שם.

22 חזו"ע ח"א עמוד קנד ואילך, באר משה ח"ו קונטרס האלקטריק סימן פד-פו, אלא שכתב שם שאם המכונת כביסה נמצאת בחנות של היהודי ונקראת על שמו, יש לאסור, וכן כתב בשו"ת מהרש"ג ח"ב סימן ק"ז, ועיין עוד הלכה ברורה סימן רמו הלכה י' ובידור ההלכה שם, ועיין בספר שיערי מצוינים בהלכה ח"ב סימן פ אות סג הובא במנחת יצחק ח"א סימן נו אות ג, שהביא פוסקים שכתבו להחמיר בזה משום איסור מקח וממכר בשבת, אולם במנחת יצחק ח"ג סימן לד כתב שאם יאמר בפירוש קודם השבת שמי שגייע לו איזה דבר מתוך המכונה בשבת, יחול הקנין קודם השבת, שוב אין בזה איסור משום מקח וממכר כלל, שהרי איסור מקח וממכר אינו אלא מדרבנן, ובאיסור דרבנן מועילה ברירה, ובמעות יכוון שלא תקנה לו חצרו אלא לאחר השבת, וכתב עוד שאין בזה איסור שכר שבת, כיון שהתשלום הוא עבור המצרכים, וכן במכונת כביסה יש לומר שהתשלום הוא על הוצאות החשמל ושכירות המקום, וגם מחמת השימוש בהם הם בלות

15 משנ"ב סימן שיח ס"ק קטו, שעה"צ ס"ק קלח, ויש נפקא מינה בין טעמים אלו, במי שבישל סממנים במים בלא צמר, שלטעם שישוד האיסור משום צובע מותר שהרי אין חשש שיחרך הצמר שהרי אין בו צמר, ואין חשש שגייס כבדי שיקלט הצבע בצמר, שהרי אין צמר, אבל לטעם סממנים במים צריכים ביהול לעולם, אסור הדבר כיון שיבוא להגיס לבשל את הסממנים.

16 כן מבואר בשו"ע סימן שיח ס"ק קטו, שעה"צ ס"ק קלח, ויש נפקא מינה בין טעמים אלו, במי שבישל סממנים במים בלא צמר, שלטעם שישוד האיסור משום צובע מותר שהרי אין חשש שיחרך הצמר שהרי אין בו צמר, ואין חשש שגייס כבדי שיקלט הצבע בצמר, שהרי אין צמר, אבל לטעם סממנים במים צריכים ביהול לעולם, אסור הדבר כיון שיבוא להגיס לבשל את הסממנים.

17 כן מבואר בשו"ע סימן שיח ס"ק קטו, שעה"צ ס"ק קלח, ויש נפקא מינה בין טעמים אלו, במי שבישל סממנים במים בלא צמר, שלטעם שישוד האיסור משום צובע מותר שהרי אין חשש שיחרך הצמר שהרי אין בו צמר, ואין חשש שגייס כבדי שיקלט הצבע בצמר, שהרי אין צמר, אבל לטעם סממנים במים צריכים ביהול לעולם, אסור הדבר כיון שיבוא להגיס לבשל את הסממנים.

18 משנ"ב ס"ק יב, ובסימן שטז ס"ק יח, והחז"א או"ח סימן לו ס"ק א' כתב שגדר פריסת המצודה לא התפרש לנו, ואפשר שצריך לאחוז את המצודה בידו בשעה שהחיה ניצודת, או שהחיה הצידה מכוחו, דהיינו שיתן את המצודה על החיה הניצודת, ועיין עוד הלכה ברורה בחלק בירור ההלכה סימן רנב ס"ק ד'.

19 שו"ת מהרש"ג ח"ב סימן עב ו-ק"ז, שו"ת שו"א ומשיב (שתיטאה גי"מ ו), חזו"א דמאי סימן ט ס"ק יב, וכן דקדק הגר"ח קנייבסקי (שו"ת הלכות סימן שו ס"ב) מדברי המשנ"ב סימן שלט ס"ק כז שמותר הדבר, שכתב לגבי פדיון הבן שחל בשבת, שאין האב יכול ליתן חמשה סלעים מערב שבת על מנת שיחול הפדיון בשבת, משום שבאופן זה אין האב יכול לברך על הפדיון, ומשמע שטעם הקנין עצמו אין איסור לעשות כן.

20 רעק"א מהדו"ק סימן קנט, כתב סופר או"ח סימן מו, אבני נזר או"ח סימן נא, ובאגרות משה או"ח ח"ג סימן מד כתב שמאחר ואין ראייה

21 חזו"ע ח"א עמוד קנד ואילך, באר משה ח"ו קונטרס האלקטריק סימן פד-פו, אלא שכתב שם שאם המכונת כביסה נמצאת בחנות של היהודי ונקראת על שמו, יש לאסור, וכן כתב בשו"ת מהרש"ג ח"ב סימן ק"ז, ועיין עוד הלכה ברורה סימן רמו הלכה י' ובידור ההלכה שם, ועיין בספר שיערי מצוינים בהלכה ח"ב סימן פ אות סג הובא במנחת יצחק ח"א סימן נו אות ג, שהביא פוסקים שכתבו להחמיר בזה משום איסור מקח וממכר בשבת, אולם במנחת יצחק ח"ג סימן לד כתב שאם יאמר בפירוש קודם השבת שמי שגייע לו איזה דבר מתוך המכונה בשבת, יחול הקנין קודם השבת, שוב אין בזה איסור משום מקח וממכר כלל, שהרי איסור מקח וממכר אינו אלא מדרבנן, ובאיסור דרבנן מועילה ברירה, ובמעות יכוון שלא תקנה לו חצרו אלא לאחר השבת, וכתב עוד שאין בזה איסור שכר שבת, כיון שהתשלום הוא עבור המצרכים, וכן במכונת כביסה יש לומר שהתשלום הוא על הוצאות החשמל ושכירות המקום, וגם מחמת השימוש בהם הם בלות

22 חזו"ע ח"א עמוד קנד ואילך, באר משה ח"ו קונטרס האלקטריק סימן פד-פו, אלא שכתב שם שאם המכונת כביסה נמצאת בחנות של היהודי ונקראת על שמו, יש לאסור, וכן כתב בשו"ת מהרש"ג ח"ב סימן ק"ז, ועיין עוד הלכה ברורה סימן רמו הלכה י' ובידור ההלכה שם, ועיין בספר שיערי מצוינים בהלכה ח"ב סימן פ אות סג הובא במנחת יצחק ח"א סימן נו אות ג, שהביא פוסקים שכתבו להחמיר בזה משום איסור מקח וממכר בשבת, אולם במנחת יצחק ח"ג סימן לד כתב שאם יאמר בפירוש קודם השבת שמי שגייע לו איזה דבר מתוך המכונה בשבת, יחול הקנין קודם השבת, שוב אין בזה איסור משום מקח וממכר כלל, שהרי איסור מקח וממכר אינו אלא מדרבנן, ובאיסור דרבנן מועילה ברירה, ובמעות יכוון שלא תקנה לו חצרו אלא לאחר השבת, וכתב עוד שאין בזה איסור שכר שבת, כיון שהתשלום הוא עבור המצרכים, וכן במכונת כביסה יש לומר שהתשלום הוא על הוצאות החשמל ושכירות המקום, וגם מחמת השימוש בהם הם בלות

23 חזו"ע ח"א עמוד קנד ואילך, באר משה ח"ו קונטרס האלקטריק סימן פד-פו, אלא שכתב שם שאם המכונת כביסה נמצאת בחנות של היהודי ונקראת על שמו, יש לאסור, וכן כתב בשו"ת מהרש"ג ח"ב סימן ק"ז, ועיין עוד הלכה ברורה סימן רמו הלכה י' ובידור ההלכה שם, ועיין בספר שיערי מצוינים בהלכה ח"ב סימן פ אות סג הובא במנחת יצחק ח"א סימן נו אות ג, שהביא פוסקים שכתבו להחמיר בזה משום איסור מקח וממכר בשבת, אולם במנחת יצחק ח"ג סימן לד כתב שאם יאמר בפירוש קודם השבת שמי שגייע לו איזה דבר מתוך המכונה בשבת, יחול הקנין קודם השבת, שוב אין בזה איסור משום מקח וממכר כלל, שהרי איסור מקח וממכר אינו אלא מדרבנן, ובאיסור דרבנן מועילה ברירה, ובמעות יכוון שלא תקנה לו חצרו אלא לאחר השבת, וכתב עוד שאין בזה איסור שכר שבת, כיון שהתשלום הוא עבור המצרכים, וכן במכונת כביסה יש לומר שהתשלום הוא על הוצאות החשמל ושכירות המקום, וגם מחמת השימוש בהם הם בלות

24 חזו"ע ח"א עמוד קנד ואילך, באר משה ח"ו קונטרס האלקטריק סימן פד-פו, אלא שכתב שם שאם המכונת כביסה נמצאת בחנות של היהודי ונקראת על שמו, יש לאסור, וכן כתב בשו"ת מהרש"ג ח"ב סימן ק"ז, ועיין עוד הלכה ברורה סימן רמו הלכה י' ובידור ההלכה שם, ועיין בספר שיערי מצוינים בהלכה ח"ב סימן פ אות סג הובא במנחת יצחק ח"א סימן נו אות ג, שהביא פוסקים שכתבו להחמיר בזה משום איסור מקח וממכר בשבת, אולם במנחת יצחק ח"ג סימן לד כתב שאם יאמר בפירוש קודם השבת שמי שגייע לו איזה דבר מתוך המכונה בשבת, יחול הקנין קודם השבת, שוב אין בזה איסור משום מקח וממכר כלל, שהרי איסור מקח וממכר אינו אלא מדרבנן, ובאיסור דרבנן מועילה ברירה, ובמעות יכוון שלא תקנה לו חצרו אלא לאחר השבת, וכתב עוד שאין בזה איסור שכר שבת, כיון שהתשלום הוא עבור המצרכים, וכן במכונת כביסה יש לומר שהתשלום הוא על הוצאות החשמל ושכירות המקום, וגם מחמת השימוש בהם הם בלות

25 חזו"ע ח"א עמוד קנד ואילך, באר משה ח"ו קונטרס האלקטריק סימן פד-פו, אלא שכתב שם שאם המכונת כביסה נמצאת בחנות של היהודי ונקראת על שמו, יש לאסור, וכן כתב בשו"ת מהרש"ג ח"ב סימן ק"ז, ועיין עוד הלכה ברורה סימן רמו הלכה י' ובידור ההלכה שם, ועיין בספר שיערי מצוינים בהלכה ח"ב סימן פ אות סג הובא במנחת יצחק ח"א סימן נו אות ג, שהביא פוסקים שכתבו להחמיר בזה משום איסור מקח וממכר בשבת, אולם במנחת יצחק ח"ג סימן לד כתב שאם יאמר בפירוש קודם השבת שמי שגייע לו איזה דבר מתוך המכונה בשבת, יחול הקנין קודם השבת, שוב אין בזה איסור משום מקח וממכר כלל, שהרי איסור מקח וממכר אינו אלא מדרבנן, ובאיסור דרבנן מועילה ברירה, ובמעות יכוון שלא תקנה לו חצרו אלא לאחר השבת, וכתב עוד שאין בזה איסור שכר שבת, כיון שהתשלום הוא עבור המצרכים, וכן במכונת כביסה יש לומר שהתשלום הוא על הוצאות החשמל ושכירות המקום, וגם מחמת השימוש בהם הם בלות